

дили НФК створюють повноцінний теоретичний і методичний ґрунт для вдосконалення науково-методичних основ національної системи фізичного виховання.

ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВО-ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УКРАЇНІ ЗА ДАНИМИ ЛІТОПИСІВ Є. Н. ПРИСТУПА, Л. О. МАЗУР, Я. В. ТИМЧАК

Державний інститут фізичної культури, Львів

Військово-фізичне виховання, як складова частина народної фізичної культури, посідало чільне місце у житті українського народу. Це було спричинено умовами побуту, що характеризувався постійною боротьбою за життя та утвердження себе серед інших народів. Безперервні війни виробили своєрідну систему військово-фізичного виховання, що дозволяла успішно протистояти навалам ворогів на Українську землю.

Дослідження українських літописів, таких, як «Повість буремних літ», «Повчання Володимира Мономаха дітям», «Літопис» С. Величка, дало нам можливість встановити, що у системі військово-фізичного виховання ефективно застосовувалися наступні елементи військово-фізичного вдосконалення як:

- а) народні ігри та забави;
- б) народні та бойові танці;
- в) національні види боротьби;
- г) фізичні вправи змагального характеру (герці, дужання, ристалища);
- д) військові походи;
- е) полювання.

Ґрунтуючись на свідченнях літописів ми можемо стверджувати, що у період Київської Русі успішно функціонували наступні організаційні форми:

- а) фізичне виховання в сім'ї;
- б) військово-фізичне виховання у побуті;
- в) військово-фізичний вишкіл у княжньому війську;
- г) психо-фізичне виховання в освітніх закладах (церкви, монастирі).

Таким чином, незважаючи на те, що ми спираємося тільки на розрізнені, епізодичні свідчення літописів та іноземних мандрівників, можемо підсумувати, що військово-фізична підготовка в Україні забезпечувала ефективну фізичну і мо-

ральну підготовленість людей до військової справи і характеризувалася широким колом специфічних засобів і методів. В системі військово-фізичної підготовки використовувались переважно національно-своєрідні засоби і методи вишколу, які збагачувались іноземними запозиченнями.

УКРАЇНЬКА НАРОДНА ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА В СИСТЕМІ РЕЛІГІЙНИХ СВЯТ

Є. Н. ПРИСТУПА

Державний інститут фізичної культури, Львів

Тисячоліття культуротворчого процесу в Україні виробили розвинену систему вірувань, що ґрунтувалась на астральному культі, подібному до культів прадавніх цивілізацій. Багатогранності язичницького світосприймання відповідало багатство форм культових та ритуальних дій. Моління про врожай, різноманітні заклиральні дії, звернення до сил природи, до духів добра і зла супроводжувалися різними ритуальними діями з іграми, забавами, хороводами: «Сходилися на ігрища, на танки і на всілякі бісівські пісні... ігрища втолочені, і людей велика сила, що починають пхати один одного» (І. Крип'якевич, 1990, (Дзвін)).

Таким чином, українська народна фізична культура, розвиваючись в системі поганського релігійного світогляду поєднувала в собі як раціональні, перевірені багатовіковим досвідом елементи, так і елементи іраціональні, переважно культово-магічного характеру.

З прийняттям християнства, система язичецьких релігійних свят, маючи глибинне традиційне коріння, в народній культурі, пристосовується до нового релігійного світогляду.

Адаптуючись до нового світогляду, зазнають деяких змін і елементи народної фізичної культури, які були важливою складовою частиною національної культури українців.

Під час Християнських релігійних свят молодь забавлялась іграми, влаштовувались різноманітні змагання тощо. витоки яких губляться в глибині дохристиянської епохи. Так, на свято Андрія, молодь влаштовувала гру під назвою «Калита» (в деяких регіонах України ця гра називається «Калата», «Калета», «Маланда», Маламай»). Різдвяний цикл релігійних свят насичений такими іграми та забавами: «Коза», «Парубоча Меланкаа», «Дівоча Меланка»; досить поши-